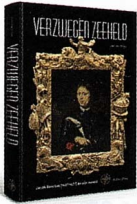

Boeken

marineblad nummer 6
Oktober 2018
Jaargang 128.
marineblad@kvmo.nl

Verzwegen zeeheld - Jacob Benckes (1637-1677) en zijn wereld

Auteur	Jan de Vries
Uitgever	Walburg Pers, 2018
Omvang	384 blz
Prijs	€ 29,95
ISBN	9789462492745

Begin dit jaar verscheen het boek *Verzwegen zeeheld - Jacob Benckes (1637-1677) en zijn wereld*, van Jan de Vries. Het boek behandelt het leven van Jacob Binckes, zoals hij doorgaans in de vaderlandse geschiedenis wordt genoemd. De Vries kiest er echter voor om de schrijfwijze aan te houden zoals de hoofdpersoon het zelf schreef; Benckes. Tot nu toe is weinig over deze man geschreven terwijl dat, volgens De Vries, wel op zijn plaats zou zijn. De Fries Benckes wordt immers als een van de laatste vertegenwoordigers van de agressieve Nederlandse zeemacht uit de Gouden Eeuw gezien. Hoewel hij laat in dienst trad van de Amsterdamse admiraliteit nam hij vanaf 1664 tot aan zijn dood in 1677 deel aan bekende zeeslagen en expedities en wist zich hierin op positieve wijze te onderscheiden. Desondanks is Jacob Benckes voor de meeste Nederlanders een onbekend figuur en staat zijn naam zelden in het rijtje van grote namen uit die tijd. De amateur historicus De Vries wil dit beeld rechtzetten.

Benckes komt uit een welbemiddelde koopvaardijfamilie uit Koudum gelegen in de Friese Zuidwesthoek. Hij commandeert op achttienjarige leeftijd een vrachtschip in de houthandel en stapt op 27 jarige leeftijd over naar de admiraliteit van Amsterdam, in die tijd geen ongewone stap. Hier verloopt zijn carrière voortvarend. Hij neemt onder andere deel aan de vierdaagse zeeslag in het eskader van Cornelis Tromp, de Tocht naar Chatham in de voorhoede van Van Ghent, antipiraterij tegen de Barbarijse kapers wederom onder Van Ghent en de slag bij Solebay tijdens het rampjaar 1672. In 1673 krijgt hij het bevel over vier schepen en maakt in de West contact met een Zeeuws eskader onder Cornelis Evertsen de Jonge, bijgenaamd Keesje den Duivel. De Derde Engelse Oorlog woedt in volle hevigheid en de gecombineerde Amsterdamse en Zeeuwse eskaders hebben de opdracht de Franse en Engelse belangen en economische activiteiten zoveel mogelijk te vernietigen. Dit lukt boven verwachting als New York op de Engelsen wordt buit gemaakt. Na de inname van New York krijgt de admiraliteit van Zeeland alle eer en komt de admiraliteit van Amsterdam grotendeels de buit toe. Prins Willem III

blijft als initiatiefnemer van de expeditie bewust buiten beeld, maar hij heeft met New York wel een mooie troef in handen tijdens de onderhandelingen met de Engelsen. Gevolg van deze politiek is wel dat Keesje den Duivel de geschiedenisboeken in gaat als de veroveraar van Nieuw Nederland en niet Benckes. Terwijl, zo laat De Vries zien, vooral Benckes de drijvende kracht is achter deze expeditie. De kwaliteiten van Benckes worden door de prins zondermeer wel gezien en hij stuurt hem aan het hoofd van een eskader naar Denemarken om de Sont open te houden voor Nederlandse koopvaardij schepen.

Het jaar erop, 1676, krijgt Benckes een van de drie grote opdrachten van de vloot van dat jaar. De andere twee komen De Ruyter en Cornelis Tromp toe. Benckes gaat opnieuw naar de West om daar de Franse belangen te vernietigen bij Cayenne en Tobago. De Frans-Nederlandse oorlog, begonnen in 1672, is nog niet ten einde en Willem III wil met een positief resultaat op zee de oorlog in zijn voordeel afsluiten. Aanvankelijk heeft Benckes succes door de Franse slaven- en suikerhandel te vernietigen en Tobago in te nemen. In 1677 wordt een eerste Franse poging om het eiland te heroveren bloedig afgeslagen. Later dat jaar, bij een tweede aanval van een Franse overmacht gaat het mis, een mortiergranaat raakt de kruitkamer van het fort en explodeert. Samen met zo'n 300 Nederlanders komt Benckes om het leven. Tobago is weer Frans en Benckes heeft voor het eerst een opdracht zonder succes ten uitvoer gebracht.

Benckes heeft met uitzondering van een portret van de schilder Nicolaes Maes niet veel nagelaten. Dagboeken of scheepsjournals zijn amper aanwezig, er is geen (praal-)graf en zijn grootste wapenfeit werd om diplomatieke redenen toegeschreven aan een ander. De Vries baseert zijn betoog dan ook op de brieven die nog wel beschikbaar zijn, krantenberichten van destijds en andere secundaire en tertiaire bronnen en levert daarmee een knap staaltje werk. Interessant is ook zijn theorie over de nasleep van de inname van New York. Benckes toont zich een loyaal dienaar aan zijn opdrachtgevers, iemand met alle kwaliteiten van een goed zeeofficier in de 17e eeuw; goed zeemanschap, handelsgeest, zelfstandig, diplomatiek, tactvol, doortastend en bovenal agressief in het gevecht, maar immer rechtvaardig. Mocht er ooit (weer) een historicus komen die de behoefte heeft de zeehelden van weleer in een lijstje te rangschikken als een soort hitparade, dan verdient Benckes daarin een mooie noot.

LTKOLMARNIS R.A.J. de Wit